

**43-та годишна конференция на LIBER „Research Libraries in the 2020 Information Landscape“ Европейски перспективи и българско участие
LIBER’s 43rd Annual Conference „Research Libraries in the 2020 Landscape“:
European perspectives and the Bulgarian participation**

*Радостина Тодорова
Radostina Todorova*

РЕЗЮМЕ:

Акцентира се на три добри практики, представени на 43-тата годишна конференция на LIBER. Първата е на Университета в Манчестър, свързана с включване на игрови моменти в основните библиотечни услуги, втората запознава с депозитната услуга OAPEN Library, а третата представя приложния софтуер с отворен код Goobi от библиотеката на Университета в Лайден. В статията се обръща внимание на първото българско участие в тази престижна конференция, събрала 350 участници от 36 страни. Поредната 43-та годишна конференция на LIBER (Ligue des Bibliothèques Européennes de Recherche – Association of European Research Libraries)[1] се проведе между 2 и 5 юли 2014 г. в националната библиотека на Латвия. Този път фокусът бе поставен върху визията за развитието на научните и академични библиотеки през следващите 5 години. В работата на конференцията се включиха повече от 350 участници от 36 страни.

ABSTRACT:

The main focus of the current article are three practices, presented at the LIBER's 43rd Annual Conference. The Manchester University has adopted game elements in library and information services. The OAPEN Library deposit service is also introduced, as well as the application Goobi with open code at the Leiden University. The article shows the Bulgarian participation on the prestigious conference, gathered 350 attendees from 36 countries.

Програмата включваше както пленарни доклади, така и множество паралелни тематични сесии, различни уъркшопи и семинари. Обхваната бе широка гама от теми, като специфични въпроси на авторското право в дигитална среда, открит достъп до научна информация, управление на данни от изследвания, както и тяхната ползваемост и достъпност, иновациите в библиотеките и много други.

Не е възможно в кратък текст като този, да се опише многообразието от добри практики, нововъведения и иновации, представени от библиотечните и компютърни специалисти. Избрала съм три примера, които намирам за близки до българската практика, които същевременно са иновативни и предоставящи възможност за размисъл и генериране на нови идеи.

Еврика

Първият пример идва от библиотеката на Университета в Манчестър (University of Manchester). В началото бе представена мисията на университета до 2020 г., чиято цел е да се превърне в един от 25-те най-добри изследователски институции в света чрез провеждане на научни изследвания на световно ниво, придобиване на изключителен опит от студентите по време на обучението и социална отговорност.

За да бъде в съзвучие с мисията на своя университет в библиотеката се създава група за иновации. Тя се занимава с откриване на нови идеи и осъществяване на иновационни проекти. Тази дейност е фокусирана както навътре към организацията, визирайки персонала, така и навън: към потребителите на библиотеката и главно към студентите. Важно е да се отбележи, че в екипа участват представители от всички нива на управление и отдели.

Най-успешната инициатива, реализирана от тази група, е „Eureka Library Innovation Challenge“, за която нейните създатели споделиха, че е свързана с т. нар. „gamification“ или включване на игрови моменти в основните библиотечни услуги. Инициативата има за цел установяване на постоянна иновационна програма в библиотеката. Постигането ѝ може да бъде постигнато чрез отключване на потенциала на потребителите – преди всичко – студентите. Чрез тяхната креативност ще се формира нова култура в организацията, насочена към създаване на нови партньорства с потребителските групи. Подчертано бе че тази инициатива изтъква значимостта на библиотеката и позволява постоянното събиране на идеи за иновационни услуги и то от гледна точка на потребителя.

Всъщност това е състезание между студенти, които предлагат иновативни решения за различни идентифицирани от тях проблеми в библиотеката или просто подобрения, които им се струват полезни. Победителят се избира от жури, съставено от преподаватели и представители на библиотеката, а наградата за победителя е парична – в размер на 1000 британски лири.

Авторите споделиха с аудиторията и ползите от проекта. Чрез него библиотека се превръща в нова среда за развитие на студентски умения. Всички нововъведения, внедрени в практиката оказват положително влияние върху развитието. Проектът въздейства положително и върху студентското възприятие за библиотека и не на последно място способства за създаване на партньорства между университета и бизнеса, насърчава наставничеството.

OAPEN

Open Access Publishing in European Networks (OAPEN) е фондация, която работи в тясно сътрудничество с европейски издатели, автори и библиотеки, за да изгради качествена колекция от екниги с открит достъп. Всъщност фондацията е създала две платформи, посветени на открития достъп до качествени, рецензирани екниги:

- OAPEN Library - www.oapen.org;
- DOAB - www.doabooks.org.

OAPEN Library по своята същност представлява депозитна услуга. Книгите се депозират в пълен текст. Включват се както безплатни, така и книги с открит достъп. Така създадената дигитална библиотека съдържа над 2000 свободно достъпни академични книги, най-вече в областта на хуманитарните и социалните науки, както и икономика, финанси, бизнес, управление, право и други. Езиковото разнообразие е голямо, като преобладават заглавията на английски, но има също и на немски, френски, италиански, испански и руски език.

За разлика от OAPEN Library, DOAB представлява т. нар. „discovery service“. Тук се предлагат само мета данни на екниги с открит достъп от всички области на знанието. Целта по-скоро е създаване на достоверен списък на издателите на Open Access books и създаване на надеждно средство за откриването на тези заглавия.

Авторите споделиха, че в рамките на проекта е установено, че независимо от разнообразните примери и модели на публикуване и достъп до екниги с открит достъп, Open Access за монографиите тепърва ще започне да набира импулс. Установено е, че откритият достъп до книгите изисква различен подход от този при списанията, но и тук, както при периодичните издания основните бариери обикновено са културни. В бъдеще проектът ще се стреми към:

- създаване на модели за финансиране на книги на примера на Gold Open Access;
- създаване на зелен маршрут за книги с открит достъп;
- създаване на последователни процедури и опции за лицензиране;
- измерване влиянието на този род книги сред научната общност в световен мащаб.

PRIMO-Goobi

През последните няколко години библиотеката на Университета в Лайден (Leiden University) реализира редица проекти за подобряване на достъпа до нейните специални колекции, както във физически, така и в дигитален аспект. Авторите акцентираха върху инфраструктурата зад тези проекти, която е проектирана да отговаря на две основни изисквания: по-добро и бързо обслужване на клиентите; и по-ефективен работен поток за служителите на библиотеката.

Като начало се използва софтуерът Primo за откриване и поръчване на сканирани копия. Създадени са бутони за поръчки във всички специални колекции в каталога. Потребителите на библиотеката получават обслужване 24/7 от всяка точка на света и могат да плащат с кредитна карта, PayPal или по банков път. Важно е да се отбележи, че потребителите могат да поръчат сканиране на всички материали, дигитализирани или недигитализирани.

За създаването на по-ефективен работен процес за служителите е внедрен приложният софтуер с отворен код Goobi – специализиран в управлението на проекти за цифровизация и управление на работния процес по дигитализация на документи в библиотеки, музеи и архиви. Goobi включва:

- импортиране на мета данни от библиотечни каталози (z39.50 например) за исканите за дигитализация хартиени документи;
- управление на процеса по сканиране (включително поддържа функционалност от ABBYY FineReader за оптично разпознаване и коригиране, редакция и корекция на изображение в различни файлови формати и т.н.);
- извличане на мета данни за описание на дигиталните обекти (в mets например);
- цифровото представяне на резултатите в стандартизирани формати (в pdf. например).

Организиране на дигитализацията със софтуерно приложение с отворен код Goobi позволява:

- заявките за сканиране се изпращат към Goobi автоматично, придружени с метаданните на документа.
- Goobi извлича и структурира метаданните за дигиталните копия на сканираните документи.
- сканираните материали се визуализират в DigiTool и се доставят на клиентите.
- използва се FTP сървър за бърза и безопасна доставка до клиента.

Според авторите, проектът за свързване на наличните системи, от една страна и разработване на допълнения от друга, позволява по-лесен и бърз начин за достъп до

документите от специалните колекции на библиотеката, чрез възможностите за поръчка и изпращане на сканирани копия.

Българско участие

За първи път библиотеката на НБУ участва в постер сесията на 43-та годишна конференция на LIBER с постера „Voluntary Deposit and Institutional Open Access Culture“ с автори Радостина Тодорова, началник отдел „Библиотечни и информационни услуги“ и Таня Стоянова, системен библиотекар. Постерът представя дейностите свързани с развитието на Научния електронен архив на НБУ и проведено проучване на всички депозирани документи в рамките на 6 месеца. Чрез анализа на данните е установено нивото на разбиране на библиографските данни и най-често допускани грешки при самоархивирането при две групи от автори. Към първата група се отнасят тези, които депозират самостоятелно своите произведения, а към втората автори посещавали обучения за депозиране. Резултатите от изследването ще допринесат за подобряване на програмата за обучение на

преподаватели и докторанти в библиотеката на НБУ.

[1] Това е най-голямата организация на изследователски библиотеки в Европа. Включва 400 национални, университетски и други библиотеки от 40 страни.